

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-8, 2026

LINGUODIDACTIC OPPORTUNITIES AND LIMITATIONS OF GENERATIVE ARTIFICIAL INTELLIGENCE TOOLS IN DEVELOPING ACADEMIC WRITING

Jo‘llyeva Sojida To‘xtamish qizi

Primary School Teacher, School No. 31, Termez District

Abstract

This article analyzes the linguodidactic opportunities and existing limitations of using generative artificial intelligence tools in teaching academic writing. Generative artificial intelligence is considered a tool that supports students in creating academic texts, planning text structure, expressing ideas in a logical sequence, identifying lexical and grammatical errors, editing, and revising texts. The didactic potential of GenAI tools is analyzed based on Umaralieva’s quasi-experimental study conducted with Uzbek students, research by Khodabande, Qosimov, and Umarova on academic writing activities using ChatGPT, Yangiboyeva’s model of applying generative AI as cognitive scaffolding, and Turdibekova’s perspectives on trends in Uzbekistan’s academic environment. At the same time, the risks associated with excessive reliance on AI-generated texts, the decline of students’ independent thinking, misinformation, academic integrity, and authorship are also examined. The article substantiates that the effectiveness of generative AI depends not on using it merely as a text generator but rather as a cognitive and linguodidactic assistant under the supervision of the teacher.

Keywords

generative artificial intelligence, GenAI, academic writing, linguodidactics, ChatGPT, cognitive scaffolding, academic competence, text creation, editing, academic integrity.

**GENERATIV SUN’IY INTELLEKT VOSITALARINING AKADEMIK
YOZUVNI RIVOJLANTIRISHDAGI LINGVODIDAKTIK IMKONIYATLARI
VA CHEKLOVLARI**

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-8, 2026

Jo'lijeva Sojida To'xtamish qizi

Termiz tumani 31- sonli maktab boshlang'ich sinf o'qituvchisi

sojidajollijeva0@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada generativ sun'iy intellekt vositalaridan akademik yozuvni o'qitishda foydalanishning lingvodidaktik imkoniyatlari va mavjud cheklovlari tahlil qilinadi. Generativ sun'iy intellekt talabani akademik matn yaratish, matn tuzilishini rejalashtirish, fikrlarni mantiqiy ketma-ketlikda ifodalash, leksik-grammatik xatolarni aniqlash, matnni tahrirlash va qayta yozish jarayonlarini qo'llab-quvvatlovchi vosita sifatida baholanadi. Umaralievning O'zbekiston talabalari bilan o'tkazilgan kvazi-eksperimental tadqiqoti, Xodabande, Qosimov va Umarovning ChatGPT vositasidagi akademik yozuv faoliyatiga bag'ishlangan izlanishi, Yangiboyevning generativ AI'ni kognitiv tayanch sifatida qo'llash modeli hamda Turdibekovning O'zbekiston akademik muhitidagi tendensiyalar bo'yicha qarashlari asosida GenAI vositalarining didaktik salohiyati tahlil qilinadi. Shu bilan birga, tayyor AI matniga ortiqcha tayanish, talabani mustaqil fikrlashi pasayishi, noto'g'ri axborot, akademik halollik va mualliflik bilan bog'liq xavflar ham ko'rib chiqiladi. Generativ AI samaradorligi uni matn generatori sifatida emas, balki o'qituvchi nazorati ostidagi kognitiv va lingvodidaktik yordamchi sifatida qo'llash bilan bog'liqligi asoslanadi.

Kalit so'zlar: generativ sun'iy intellekt, GenAI, akademik yozuv, lingvodidaktika, ChatGPT, kognitiv tayanch, akademik kompetensiya, matn yaratish, tahrirlash, akademik halollik.

Kirish.

Generativ sun'iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi oliy ta'limda akademik yozuvni o'qitish va tashkil etish usullariga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Zamonaviy GenAI vositalari matn rejasini tuzish, g'oya ishlab chiqish, matn yaratish, tahrirlash, qayta ifodalash va til xatolarini aniqlashda talabalarga tezkor yordam bera oladi. Shu

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-8, 2026

jihtadan ular individual yondashuv, adaptiv ko'mak va tezkor feedback beruvchi lingvodidaktik vosita sifatida muhim salohiyatga ega. O'zbekiston oliy ta'limi kontekstida Umaraliev, Xodabande, Qosimov, Umarova, Yangiboyeva va Turdibekova tadqiqotlari GenAI vositalarining akademik yozuvdagi imkoniyatlarini turli jihatdan yoritadi. Biroq AI yaratgan matnga haddan tashqari tayanish, mustaqil fikrlashning susayishi, noto'g'ri axborot, sun'iy manbalar, mualliflik va akademik halollik bilan bog'liq xavflar ham mavjud. Shu sababli GenAI samaradorligini faqat yakuniy matn sifati bilan emas, balki talabaning akademik yozuv kompetensiyasiga ko'rsatgan real rivojlantiruvchi ta'siri bilan baholash zarur. Maqolada mazkur imkoniyat va cheklovlar lingvodidaktik nuqtai nazardan tahlil qilinadi.

Asosiy qism

Generativ sun'iy intellektning akademik yozuvga kirib kelishi yozish jarayonining an'anaviy modelini o'zgartirib, talaba va texnologiya o'rtasidagi yangi didaktik munosabatni yuzaga keltirmoqda. GenAI vositalari g'oya yaratish, matn rejasini ishlab chiqish, leksik va grammatik birliklarni tanlash, dastlabki matnni shakllantirish, feedback olish va matnni qayta tahrirlash kabi bosqichlarda foydalanilishi mumkin. Biroq texnologiyaning mavjudligi o'z-o'zidan akademik yozuv kompetensiyasining rivojlanishini anglatmaydi. Asosiy masala GenAI vositasining yozuv jarayoniga qanday pedagogik model asosida integratsiya qilinishi bilan belgilanadi. Bu jihatdan M. Umaralievning O'zbekiston oliy ta'limi kontekstidagi tadqiqoti e'tiborga molik. Muallif akademik yozuv uchun grammatik aniqlik, akademik lug'at, koheziya, argumentatsiya va iqtibos keltirish ko'nikmalarining birgalikda shakllanishi zarurligini qayd etadi [8, 48–49-b.]. Tadqiqotda GenAI vositalarining real vaqt rejimida feedback berish, leksik imkoniyatlarni kengaytirish va grammatik aniqlikni yaxshilash salohiyati ko'rsatilishi bilan birga, unga haddan tashqari bog'lanish va akademik halollik muammolari ham qayd etiladi [8, 49–50-b.]. Muhim jihati shundaki, GenAI akademik

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-8, 2026

yozuvda tayyor matn ishlab chiqaruvchi vosita emas, balki pedagogik tayanch sifatida qo'llanganda ko'proq didaktik qiymat kasb etadi. Umaraliev taklif qilgan tajriba modelida talabalar ChatGPTdan g'oya yaratish, dastlabki matnni ishlab chiqish va revision uchun feedback olishda foydalanadi; bunda o'qituvchi prompting strategiyalarini o'rgatadi hamda AI javoblarini tanqidiy tahlil qilishga yo'naltiradi [8, 50–51-b.]. Demak, GenAI vositasining ta'limiy samarasi uning o'qituvchi faoliyatini almashtirishida emas, balki o'qituvchi–talaba–AI hamkorligini tashkil etishida namoyon bo'ladi.

Xodabande, Qosimov va Umarovning O'zbekiston universiteti talabalari ishtirokidagi tadqiqoti ushbu masalani yanada chuqurlashtiradi. Mualliflar ChatGPT yordamidagi akademik yozuv rivojini "assistance"dan "appropriation"ga, ya'ni tashqi yordamdan texnologik ko'makni ongli o'zlashtirishga o'tish jarayoni sifatida ko'radilar [9, 1–3-b.]. Tadqiqot o'n nafar birinchi bosqich talabasining o'n haftalik akademik yozuv faoliyatini ChatGPT muloqotlari, dastlabki va qayta ishlangan matnlar, refleksiv yozuvlar va intervyular asosida o'rgangan. Natijalar AI vositasiga oddiy kirish imkoniyatining o'zi yetarli emasligini, talaba AI takliflarini baholash, boshqarish va nima sababdan qabul qilganini izohlashni o'rganishi zarurligini ko'rsatadi [9, 1–4-b.].

I. Yangiboyeva ham GenAI'ni "matn ishlab chiqaruvchi"dan "kognitiv tayanch"ga aylantirish g'oyasini ilgari suradi. 64 nafar birinchi bosqich talabasi ishtirokidagi sakkiz haftalik tadqiqotda oddiy AI yordamidagi yozuv bilan Sokratik savollarga asoslangan AI modeli qiyoslangan. Muallifning qayd etishicha, tizimli savollar orqali talabani fikrlashga undaydigan AI modeli argument tuzilishi, mantiqiy bog'liqlik va metakognitiv anglashni rivojlantirish uchun istiqbolli imkoniyat yaratadi [10, 30–34-b.]. Biroq GenAI imkoniyatlarini mutlaqlashtirish ilmiy jihatdan to'g'ri emas. M. Umaraliev AI feedbackining grammatik va leksik jihatlarida nisbatan samaraliroq, yuqori darajadagi argumentatsiya, mazmun va ritorik tuzilishda esa beqarorroq bo'lishi

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-8, 2026

mumkinligini ko'rsatadi [8, 50–52-b.]. Shuningdek, AI'dan tanqidsiz foydalanish noto'g'ri axborot, formulaviy matn, talabaning texnologiyaga qaramligi va akademik halollik bilan bog'liq xavflarni yuzaga keltiradi [8, 52–53-b.]. Shu asosda biz GenAI'ning lingvodidaktik samaradorligini "AI talaba o'rniga yozadi" modelidan "AI talabani yozishga, tekshirishga, tanlashga va qayta fikrlashga undaydi" modeliga o'tish bilan bog'laymiz. Bunda GenAI – kognitiv tayanch va tezkor feedback vositasi, o'qituvchi – pedagogik boshqaruvchi va ekspert, talaba esa yakuniy qaror va matn uchun mas'ul muallif sifatida faoliyat yuritishi lozim. Aynan shunday uch tomonlama hamkorlik generativ sun'iy intellektni akademik yozuv kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiluvchi lingvodidaktik vositaga aylantiradi.

Generativ sun'iy intellektdan akademik yozuv ta'limida samarali foydalanish uchun texnologik imkoniyatning o'zi yetarli emas; talabaning ushbu imkoniyatni ongli boshqarish qobiliyatini ham shakllantirish zarur. Xodabande, Qosimov va Umarova tadqiqotida ChatGPT bilan ishlashning tashqi yordamdan ongli o'zlashtirish tomon rivojlanishi aynan foydalanuvchining AI tavsiyalarini baholashi, tanlashi va o'z yozuv maqsadiga moslashtirishi bilan bog'lanadi [9, 1–4-b.]. Shunday ekan, GenAI bilan akademik yozish jarayonida talaba passiv iste'molchi emas, balki texnologiya ishlab chiqargan mazmunning ishonchliligi, mantiqiyliigi va akademik maqbulligini tekshiruvchi faol subyekt bo'lishi kerak.

Bu jarayonda prompt savodxonligi alohida didaktik ahamiyat kasb etadi. Talaba AIga berayotgan topshiriqning maqsadi, konteksti, matn janri, auditoriyasi va kutilayotgan natijani qanchalik aniq belgilasa, olingan javobni pedagogik vazifaga yo'naltirish imkoniyati shunchalik ortadi. Biroq prompt tuzishning o'zi yetarli emas. AI tomonidan taklif qilingan matnni tekshirish, dalillarni asl manbalar bilan qiyoslash, nomaqbul fikrlarni rad etish va zarur qismlarni qayta ishlab o'z matniga integratsiya qilish ham akademik yozuv kompetensiyasining yangi sharoitdagi tarkibiy

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-8, 2026

ko'nikmalariga aylanmoqda. Yangiboyevaning Sokratik savollarga asoslangan yondashuvi ham AI talabaga tayyor javob berishdan ko'ra uni fikrlash, asoslash va o'z qarorini qayta ko'rib chiqishga undaganda pedagogik qiymati ortishini ko'rsatadi [10, 30–34-b.].

Shu nuqtai nazardan, GenAI akademik yozuv ta'limida generator – tahrirchi – feedback vositasi – kognitiv tayanch kabi turli funksiyalarni bajarishi mumkin. Ammo ushbu funksiyalarning qaysi biri tanlanishi talabanning tayyorgarlik darajasi va o'quv maqsadiga bog'liq bo'lishi lozim. Boshlang'ich bosqichda AI ko'proq yo'naltiruvchi savollar va tilga oid feedback bersa, yuqori bosqichlarda argumentni tekshirish, muqobil pozitsiyalarni qiyoslash va matnni tanqidiy tahrirlashga xizmat qilishi maqsadga muvofiq. Demak, generativ AI'ni akademik yozuvga integratsiyalashning istiqbolli yo'li nazorat qilinadigan, bosqichma-bosqich va adaptiv inson–AI hamkorligi modelini shakllantirishdan iborat. Bunda yakuniy matn va ilmiy qaror uchun mas'uliyat talabanning o'zida saqlanishi asosiy lingvodidaktik tamoyil bo'lib qoladi.

Xulosa

Generativ sun'iy intellekt vositalarining akademik yozuvdagi lingvodidaktik imkoniyatlari ularning matn yaratish funksiyasidan ancha keng ekanligi aniqlandi. GenAI g'oya ishlab chiqish, yozuvni rejalashtirish, til va uslubga oid feedback olish, matnni qayta ishlash, argumentlarni tekshirish hamda refleksiv faoliyatni tashkil etishda kognitiv va metodik tayanch vazifasini bajarishi mumkin. Biroq ushbu imkoniyatlarning ta'limiy samarasi texnologiyaning o'ziga emas, undan foydalanishning pedagogik jihatdan qanday tashkil etilishiga bog'liq. GenAI'dan nazoratsiz foydalanish tayyor matnga qaramlik, mustaqil fikrlashning susayishi, ishonchsiz axborot va manbalardan foydalanish, mualliflik mas'uliyatining noaniqlashuvi hamda akademik halollik bilan bog'liq muammolarni yuzaga keltirishi mumkin. Shu sababli generativ AI'ni talaba o'rniga matn yaratuvchi vosita sifatida emas, balki yozish, tekshirish, tanqidiy baholash

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-8, 2026

va qayta fikrlashni rag‘batlantiruvchi lingvodidaktik yordamchi sifatida qo‘llash maqsadga muvofiq. Tadqiqot natijalari GenAI’ni akademik yozuv ta’limiga integratsiyalashda talaba – o‘qituvchi – sun’iy intellekt hamkorligiga asoslangan boshqariladigan model zarurligini ko‘rsatadi. Bunda prompt savodxonligi, AI javoblarini tanqidiy tekshirish, refleksiya va akademik halollik asosiy kompetensiyalar sifatida shakllantirilishi lozim. Shunday yondashuv generativ sun’iy intellektidan foydalanishni tayyor mahsulot olish jarayonidan talabaning akademik yozuv kompetensiyasini rivojlantiruvchi adaptiv ta’lim jarayoniga aylantirish imkonini beradi.

Foydalanilgan manbalar ro‘yxati

1. Hyland K. Disciplinary Discourses: Social Interactions in Academic Writing. – Ann Arbor: University of Michigan Press, 2004. – 232 p. – DOI: 10.3998/mpub.6719.
2. Coffin C., Curry M.J., Goodman S., Hewings A., Lillis T.M., Swann J. Teaching Academic Writing: A Toolkit for Higher Education. – London; New York: Routledge, 2003. – 188 p.
3. Bailey S. Academic Writing for University Students. – London; New York: Routledge, 2022. – 324 p.
4. Lea M.R., Street B.V. Student Writing in Higher Education: An Academic Literacies Approach // Studies in Higher Education. – 1998. – Vol. 23, No. 2. – P. 157–172.
5. Короткина И.Б. Теория и практика обучения академическому письму в зарубежных и отечественных университетах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. – Москва, 2018. – 36 с.
6. Чуйкова Э.С. Методическая система обучения академической иноязычной письменной речи студентов языковых специальностей в условиях российского высшего образования: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. – Москва, 2022. – 44 с.

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-8, 2026

7. Колесникова Н.И. От конспекта к диссертации: учебное пособие по развитию навыков письменной речи. – Москва: ФЛИНТА, 2018. – 288 с.

8. Umaraliev M. The impact of generative AI on EFL academic writing skills: a quasi-experimental study in Uzbekistan // Advances in Science and Education. – 2026. – Vol. 2, No. 07. – P. 48–55. – DOI: 10.70728/edu.v02.i07.011.

9. Xodabande I., Qosimov A., Umarova K. From assistance toward appropriation: an activity-theoretical perspective on ChatGPT-mediated academic writing among university students // Technology in Language Teaching & Learning. – 2026. – Vol. 8. – Art. 104746. – DOI: 10.29140/tltl.2026.104746.

10. Yangiboyeva I. T. Transforming generative AI into a cognitive scaffold: a Socratic-structured model for developing academic writing skills // International Scientific Innovation Research Conference. – 2026. – Vol. 3, Issue 2. – P. 30–34. – DOI: 10.5281/zenodo.19023075.

11. Turdibekova D. How generative AI is reshaping academic writing in Uzbekistan and around the world // Til va adabiyot ta'limi. – 2025. – № 5.

